

Yttrande över SOU 2024:50 Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn.

Er beteckning: Fi2024/01521

Länsstyrelsen noterar att kommitténs förslag bedöms få positiv inverkan för en majoritet av länets kommuner. I övrigt kommenterar Länsstyrelsen Dalarna på ett övergripande plan inte översynen eller de förändringar som föreslås.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har uppmärksammat förslaget att bland annat ta bort statsbidraget för stärkt föräldraskapsstöd (allmän del). Detta kommer sannolikt att påverka kommunernas möjligheter till att arbeta med föräldraskapsstöd. Statsbidraget skapar möjligheten till utvecklingsarbete och till att sätta föräldraskapsstödsarbetet på agendan inom kommunen.

I den gemensamma återrapportering för brottsförebyggande föräldraskapsstödet (till Regeringskansliet) lyftes de stora möjligheter av utvecklingsarbete som statsbidragen leder till. Statsbidragen leder även till att sätta föräldraskapsstödsarbetet på agendan inom kommunen, och höjer statusen på uppdraget. Där av finns det en risk att arbetet med föräldraskapsstödet i kommunerna prioriteras ner om det riktade statsbidraget försvinner. Vikten av långsiktigheten lyftes också. Kommunernas möjligheter för att planera och hålla i ett systematiskt arbete över tid vilket kräver en långsiktig och förutsägbar finansiering. Det är därför av vikt att statsbidraget för stärkt föräldraskapsstöd bibehålls.

Länsstyrelsen Dalarna vill också framföra synpunkter kring förslaget rörande inordnandet av det riktade statsbidragen i det generella bidraget när det gäller stödet till; *verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar (PO-verksamhet)*.

Länsstyrelsen Dalarna ställer sig negativ till förslaget om att ta bort det riktade bidraget för verksamheten med personliga ombud. Skälen för det ställningstagandet anges nedan.

Kort bakgrund

Det riktade statsbidraget till PO-verksamhet omfattar totalt ca 130 miljoner kronor och täcker ca 40-50 procent av verksamhetskostnaderna. Det finns ca 330 heltidstjänster i landet; fördelat på 249 kommuner (86% av kommunerna).

I utredningen föreslås, bland annat, nya principer för statens användning av riktade statsbidrag. Sjutton riktade statsbidrag slopas och överförs till generella bidrag för kommuner och regioner. Personligt ombud är en av de verksamheter vars bidrag föreslås omvandlas och ingå i det generella kommunala bidragssystemet.

Förslagen föreslås träda i kraft 1 januari 2026.

Samhällsekonomiska aspekter

Personligt ombud är inte en lagstadgad verksamhet för kommunerna. Den kartläggning och analys som gjordes av Socialstyrelsen 2023 (Artikel nr: 2023-9-8764) visar att det är en samhällsekonomiskt effektiv verksamhet som gör skillnad, men som är beroende av det riktade statsbidraget för att kommunerna ska kunna värna den i den kommunala budgetprocessen.

I Socialstyrelsens och Länsstyrelsens Skånes rapport: "Det lönar sig - Å ekonomiska effekter av verksamheter med personligt ombud" (Artikel nr: 2006-123-6) redovisas de samhällsekonomiska effekterna av ombudens arbete. En av rapportens slutsatser är:

"Sammanfattningsvis skulle man i resultattermerna kunna säga att PO reformen Å förefaller förstärka psykiatireformens intentioner mot ett mer normaliserat liv, mindre institutionsplaceringar och fler rehabiliterande insatser. Dessutom faller samhällets kostnader dramatiskt." Å

Dessa två rapporter visar tydligt att utredningens förslag att ta bort det riktade bidraget för PO-verksamheten inte kommer att ha positiva samhällsekonomiska effekter.

Konsekvenser för den enskilde

Utredningen innehåller knappt någon beskrivning av förslagets konsekvenser. Detta är en brist. Om verksamheterna med personliga ombud minskar; vilket är troligt om det riktade statsbidraget tas bort, blir konsekvenserna för den enskilde: sämre möjligheter att påverka sin livssituation, mindre delaktighet i samhället, svårare att kunna leva ett självständigt liv och sämre möjligheter att få tillgång till vård, stöd och service.

Lika över landet

Ett generellt statsbidrag skulle troligtvis missgynna fortsatt spridning och utveckling av verksamheterna då det skulle fördelas även till kommuner som inte bedriver verksamhet med personligt ombud.

Styrning och kontroll

Länsstyrelsen vill i sammanhanget också belysa PO-verksamhetens särställning i relation till övriga riktade statsbidrag. Verksamheten är starkt kopplad till den förordning (2013:522) som ligger till grund för statsbidraget. Om det riktade statsbidraget tas bort försvinner den förordningen och därmed den struktur som verksamheten vilar mot. Att ge PO verksamheten en grund att stå på och en fast struktur genom att ersätta den förordningen, med ett annat centralt styrdokument, blir i så fall av stor vikt. Vidare försvinner också länsstyrelsernas roll och därmed den regionala kontrollen över verksamheterna.

Sammanfattningsvis

Ska man genomföra en förändring av finansieringsstrukturen mellan statlig- och kommunal nivå så ska det innebära några fördelar. Att ta bort det riktade statsbidraget för personligt ombud leder sannolikt inte till lägre kostnader för samhället. Vidare finns en reell risk för negativa konsekvenser för individer med psykiska funktionsnedsättningar och deras anhöriga. Statens kontrollfunktion minskar och det blir troligtvis inte mer "lika över landet". Å Därför är Länsstyrelsen Dalarna negativ till den delen i utredningen.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helena Höij med handläggare Erik Engberg som föredragande. I utformningen av svaret har även handläggare Frida Nises bidragit.